

**Законодавство з надання правової допомоги громадянам:
анотований бібліографічний список**

2025. – Вип. 12. – 10 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. **Адаптивність юридичних послуг та висновки топ 50, - у фокусі уваги учасників міжнародного форуму просування юридичних послуг (PLS 2025)** [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2025. – 9 груд. – Електрон. дані. *Йдеться про роботу в Києві XII Міжнародного форуму просування юридичних послуг (PLS 2025). Головні висновки дослідження "50 провідних юридичних фірм України" представив президент Асоціації українських корпоративних радників Рустам Колесник, а заступниця генерального директора з правових питань групи компаній COFCO в Чорноморському регіоні Іванна Медвідь виступила із доповіддю про роль держави як стимулятора змін на юридичному ринку. Також учасники форуму обговорили низку актуальних питань розвитку ринку юридичних послуг в кризових умовах та надали практичні рекомендації щодо вдосконалення роботи правників.* Текст: <https://pravo.ua/adaptyvnist-iurydychnykh-posluh-ta-vysnovky-top-50-u-fokusi-uvahy-uchasnykiv-mizhnarodnoho-forumu-prosuvannia-iurydychnykh-posluh/>

2. **Вишневська Т. В Україні скасували паперові військово-облікові документи: хто отримає повістки, — юрист** [Електронний ресурс] / Тетяна Вишневська // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 12 груд. — Електрон. дані. *Як заявили у Міністерстві оборони України (МО України), уряд оновив порядок оформлення військово-облікових документів (ВОД). Тепер вони створюються виключно в електронному форматі: основною формою ВОД став "Резерв ID", який можна отримати у застосунку*

"Резерв+". Вказано, що військовозобов'язаним, які не можуть користуватись електронним документам, пропонують демонструвати в разі перевірки його паперову версію. За словами адвоката Р. Ухова, відстрочку від мобілізації та інші дані чоловіків підтверджуватимуть лише через систему "Оберіг". Розглянуто, хто тепер ризикує отримати повістку або навіть бути доставленим у територіальний центр комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП). Зазначено, що багато паперових справ у військкоматах втрачені, знищені або "переміщені" до архівів, тому підтвердження даних часто неможливе. Тож для українців, інформації про яких немає у реєстрі, обставини можуть змінитися. Адвокат попередив, що навіть у випадку, якщо людина має законні підстави для відстрочки від мобілізації, але не має при собі "Резерв ID", їй загрожуватиме затримання й доставлення у ТЦК та СП. Текст: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/736693-vidstrochka-vid-mobilizaciji-komu-vruchat-povistki-cherez-zaminu-paperovih-vod-na-rezerv-id>

3. Гал І. Звільнення від аліментів через майно: як це працює і на що звернути увагу [Електронний ресурс] / Ірина Гал // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2025. – 1 груд. — Електрон. дані. Зазначено, що держава має право стягувати кошти з доходів людей, які не сплачують аліменти. Йдеться не лише про тих, хто отримує зарплатню, але й про пенсіонерів і тих, хто не має офіційних доходів. Якщо громадянин протягом трьох місяців не сплачує належні аліменти, до нього можуть бути застосовані додаткові заходи примусу. Так, його дані вносяться до Єдиного реєстру боржників, а заборгованість може бути погашеною й за рахунок майна. У Київському міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції повідомили про спосіб погасити заборгованість з аліментів за рахунок передачі майна. Йдеться про укладання договору щодо припинення права на аліменти через передачу нерухомого майна — квартири, будинку чи земельної ділянки. Для того, аби укласти такий договір, потрібно отримати

дозвіл органа опіки та піклування, який підтвердить, що передача майна не порушує інтересів дитини та є рівноцінною компенсацією її потреб. Втім, навіть після передачі майна батьки не звільняються від повної відповідальності за утримання дитини в додаткових витратах, таких як медичне обслуговування або освіта. Текст: <https://fakty.ua/463802-osvobozhdenie-ot-alimentov-cherez-imuchestvo-kak-eto-rabotaet-i-na-cto-obratit-vnimanie>

4. **Денисова Д. Арешт нерухомості, рахунків і цифровий контроль: як в Україні боротимуться з боржниками** [Електронний ресурс] / Дар'я Денисова // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 2 груд. — Електрон. дані. Вказано, що законопроект № 14005, який стосується змін у сфері виконавчого провадження, викликав хвилю обговорень, адже він змінює підхід до стягнення боргів в Україні: автоматичний контроль за боргами громадян через цифрові реєстри має пришвидшити процес виконання рішень і знімає зайві бюрократичні обтяження. Фахівці з права розібрали документ і пояснили, що саме зміниться для громадян. За їх словами, законопроект не змінює правил вилучення майна, проте робить процеси значно швидшими завдяки автоматичному обміну даними між реєстрами. Розглянуто, як хочуть змінити контроль за боржниками, як відбуватиметься автоматичний арешт майна, які борги можуть призвести до автоматичного арешту. Текст: <https://focus.ua/uk/economics/735361-novi-pravila-dlya-borzhnikiv-shcho-oznachayut-avtomatichni-obmezhennya-na-mayno>

5. **Купновицька У. "Безхазяйні" за законом: як РФ почала масово забирати житло українців на ТОТ** [Електронний ресурс] / Уляна Купновицька // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 15 груд. — Електрон. дані. Йдеться про те, що РФ почала масово вилучати житло на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) України, закріпивши цей процес на рівні федерального закону, який значно розширює повноваження окупаційних

адміністрацій щодо вилучення квартир і будинків. Під загрозою опинилося житло українців, які виїхали з ТОТ або в окупації відмовляються отримувати російський паспорт. Вказано, що нові правила дозволяють визнавати житло "безхазяйним" і передавати його іншим особам — переважно тим, кого РФ вважає лояльними до себе. Експропріація триватиме до 2030 р. Формально це закріплює практику, що вже тривалий час застосовувалася на ТОТ: раніше відбирання житла відбувалося через фіктивні судові рішення або "комісії". "Фокус" з'ясував, чи втрачають українці право власності на житло та що робити, аби захистити свої права. Наведено рекомендації з цього приводу правозахисних організацій та систем безоплатної правничої допомоги (БПД). Текст: <https://focus.ua/uk/eksklyuzivny/736995-rf-masovo-viluchaye-zhitlo-na-tot-shcho-robiti-ukrajincyam-i-chi-znikaye-pravo-vlasnosti>

6. Мін'юст роз'яснив правила спадкування у цивільному шлюбі: хто та коли може отримати майно [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 1 груд. – Електрон. дані. Вказано, що Міністерство юстиції опублікувало роз'яснення щодо можливостей спадкування для осіб, які перебувають у цивільному шлюбі. У Міністерстві наголосили, що на відміну від офіційно зареєстрованого шлюбу, фактичні сімейні відносини не надають автоматичних спадкових прав. Розглянуто такі питання: чи може цивільна дружина/чоловік отримати спадок; які існують виключення для зміни черговості спадкування; як довести факт проживання у цивільному шлюбі. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/-minyust-rozyasniv-pravila-spadkuvannya-u-civilnomu-shlyubi-hto-ta-koli-mozhe-otrimati-mayno.html>

7. Мін'юст роз'яснив щодо спадкування за правом представлення та спадкову трансмісію [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 1 груд. – Електрон. дані. За інформацією Міністерства юстиції України, спадкування – це перехід прав та обов'язків (спадщини) від

спадкодавця, який помер, до спадкоємців. Зазначено, що воно може здійснюватися за заповітом або за законом. Право на спадкування мають особи, визначені у заповіті. У разі відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують особи, визначені у Цивільному кодексі України (ЦК України). Главою 86 ЦК України визначено черговість спадкування за законом: спадкоємці отримують право на спадкування залежно від ступеня спорідненості, і кожна наступна черга закликається лише за відсутності чи усуненні спадкоємців попередньої, а також у разі неприйняття або відмови від спадщини. У випадках, коли спадкоємець помирає раніше спадкодавця або після відкриття спадщини, але не встигає її прийняти, застосовуються два механізми: спадкування за правом представлення або спадкова трансмісія. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/minyust-rozyasniv-shchodo-spadkuvannya-za-pravom-predstavlennya-ta-spadkovu-transmisiyu.html>

8. Осадько О. О. Безоплатна правова допомога: вектор формування готовності засуджених визначити своє продуктивне місце в суспільстві [Електронний ресурс] / О. О. Осадько // Право і сусп-во. – 2025. – № 5, т. 1. – С. 273-279. Розкрито вектори роботи системи безоплатної правової допомоги (БПД) для вирішення завдань формування готовності засуджених визначати своє продуктивне місце в суспільстві. Зазначено, що робота системи БПД засудженим особам першочергово спрямована на надання вторинної допомоги з широким спектром послуг. Наголошено на позитивній ролі системи БПД в реінтеграції, розвитку правової та громадянської ідентичностей засудженої особи та звільнених осіб. Виокремлено вектори взаємодії системи БПД для формування готовності засуджених визначати своє продуктивне місце в суспільстві, серед яких: правове соціальне консультування і супровід; правове інформування щодо

координації дій державних органів і служб щодо задоволення правовим шляхом потреб та інтересів засудженої/звільненої особи; правовий патронат психологічної допомоги; правове консультування і допомога в створенні умов для праці, оформлення трудових відносин, отримання професійної освіти; правовий супровід щодо можливостей підприємницької діяльності після звільнення; гуманізація соціальних ставлень до проблем ресоціалізації і реінтеграції засуджених/звільнених осіб під час презентування кейсів успішних практик БПД. Текст: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/5_2025/part_1/36.pdf

9. Резніченко В. Коли чоловіка в Україні можуть мобілізувати до 25 років: юристи озвучили підстави [Електронний ресурс] / Вікторія Резніченко // Focus.ua : [вебсайт]. – 2025. – 24 груд. — Електрон. дані. *Про умови мобілізації до 25 років в Україні повідомив «OBOZ.UA» із посиланням на юристів Безоплатної правничої допомоги (БПД). За словами фахівців, під час дії воєнного стану громадян 18 - 25 років не можуть призивати на строкову службу примусово. За законом мобілізації в Україні до 25 років на загальних підставах підлягають лише військовозобов'язані, які пройшли військову кафедру й отримали офіцерське звання. Винятками, які дозволяють таку мобілізацію, є досвід військової або альтернативної служби та проходження базової загальновійськової підготовки (БЗВП) у військових навчальних закладах, центрах Збройних сил України (ЗСУ), правоохоронних органах чи закладах освіти, де є відповідні програми. Якщо молодшого за 25 років чоловіка примусово мобілізували, його родині потрібно звернутися до вищого керівництва Територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП) за правовим роз'ясненням і супроводом, зазначив член Асоціації правників України А. Ревенко. В усіх інших випадках молодші за 25 років громадяни за бажання можуть долучитися до війська лише добровільно.* Текст: <https://focus.ua/uk/voennye->

[novosti/738162-mobilizaciya-do-25-rokiv-kogo-i-za-yakih-umov-mozhut-prizvati-do-viyska](https://fakty.ua/novosti/738162-mobilizaciya-do-25-rokiv-kogo-i-za-yakih-umov-mozhut-prizvati-do-viyska)

10. **Симоненко С. Шлях до фінансової стійкості: чи використає влада унікальний юридичний шанс для отримання заморожених російських активів** [Електронний ресурс] / Світлана Симоненко // Fakty.ua : [вебсайт]. – 2025. – 23 груд. — Електрон. дані. *За інформацією видання «Українські Новини», цивільні позови фізичних осіб щодо стягнення активів РФ створюють для України реальну можливість отримання безпрецедентних компенсацій. Ключовим прикладом є рішення Печерського районного суду міста Києва про стягнення 12,2 млрд доларів на користь фізичної особи, яке демонструє ефективність правових інструментів у контексті захисту національних інтересів. З огляду на те, що позивачі декларують готовність передавати отримані кошти до спеціальних фондів для відбудови країни та забезпечення потреб Збройних сил України (ЗСУ), а загальний обсяг заявлених сум разом зі штрафними санкціями вже перевищує трильйон доларів, цей механізм набуває системного значення для фінансової підтримки держави та формування довгострокового миру. Водночас ключовою перешкодою залишається відсутність активної політичної підтримки процесу з боку Банкової на європейському рівні. Наголошено, що критично важливою є синхронізація юридичних дій із політичною підтримкою: активна позиція Банкової та предметний діалог із лідерами країн Європейського Союзу (ЄС) здатні прискорити ухвалення рішень європейськими судами та фактично запустити механізм примусового стягнення заморожених російських активів.* Текст: <https://fakty.ua/464856-put-k-finansovoj-stojkosti-ispolzuet-li-vlast-unikalnyj-yuridicheskij-shans-dlya-polucheniya-zamorozhennyh-rossijskih-aktivov>

11. **Учасники PLS-2025 проаналізували продажі послуг з використанням соцмереж** [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2025.

– 9 груд. – Електрон. дані. *Йдеться про обговорення на XII Міжнародному форумі просування юридичних послуг проблем продажу юридичних послуг і бізнес-моделей з огляду на нове покоління. Учасники зібрання у своїх виступах приділили увагу питанням сучасного маркетингу продажу юридичних послуг, використання соціальних мереж і співпраці з медіа, а також розповіли про свій досвід побудови юридичних компаній.* Текст: <https://pravo.ua/uchasnyky-xii-pls-2025-proanalizuvaly-prodazhi-posluh-z-vykorystanniam-sotsmerezkh/>

12. **Шевчук А. Відомо, скільки виплат здійснено цивільним, яких РФ утримувала в полоні** [Електронний ресурс] / А. Шевчук // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2025. – 26 груд. — Електрон. дані. *У тезах допису у Telegram Прем'єр-міністр Юлія Свириденко вказала, що звільнені цивільні українці, яких РФ незаконно позбавила свободи, отримуватимуть разову допомогу у розмірі 50 000 грн. Станом на сьогодні вже здійснено майже 12 тис. таких виплат. Прем'єр нагадала, куди потрібно подати заявку на отримання допомоги, та додала, що цивільні, незаконно позбавлені свободи, які повернулися на територію України самостійно, мають надати підтверджувальний документ про те, що особа визнана потерпілою у кримінальному провадженні. Глава уряду повідомила, що звільнені з російської неволі цивільні, незалежно від встановлення факту позбавлення особистої свободи, отримують базові речі першої необхідності та мають право на безоплатну правничу, медичну, соціальну допомогу. Також звільнені з полону та члени родин полонених, яким комісія встановила факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, мають право на одноразову державну допомогу у розмірі 100 тис. грн. після звільнення і щорічну допомогу у такому ж розмірі за кожен рік перебування у полоні.* Текст: <https://ua.korrespondent.net/business/financial/4843178-vidomo-skilky-vyplat-zdiisneno-tsyvilnym-yakykh-rf-utrymuvala-v-poloni>

13. **Що варто знати про усиновлення: розповідають юристи системи БПД** [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 25 груд. – Електрон. дані. *Надано роз'яснення юристів системи безоплатної правової допомоги (БПД) щодо усиновлення. Вказано, що усиновлення — це прийняття дитини у свою сім'ю на правах дочки чи сина. Ця процедура відбувається на підставі рішення суду. Виняток, якщо дитина, громадянин України, проживає за кордоном. Тоді усиновлення здійснюється в консульській установі або дипломатичному представництві України. Розглянуто такі питання: вимоги за віком; хто не може бути усиновлювачем; згода на усиновлення від батьків; коли можливе усиновлення без згоди батьків; правові наслідки усиновлення тощо.* Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/shcho-varto-znati-pro-usinovlennya-rozpovidayut-yuristi-sistemi-bpd.html>

14. **Юрбізнес у фокусі змін: ветеранські політики, управлінські стратегії та нові інструменти просування - на PLS 2025** [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2025. – 9 груд. – Електрон. дані. *Йдеться про роботу третьої сесії "Law Firm Settings" XII Міжнародного форуму з просування юридичних послуг, присвяченої сучасним аспектам розвитку юридичних фірм в Україні. Учасники заходу обговорили широке коло питань, серед яких: інтеграція та повернення ветеранів до цивільного життя; ефективні моделі організації роботи фірми; інструменти системного розвитку; роль PR Litigation; підходи до формування довіри клієнтів та утримання команди; використання штучного інтелекту (ШІ) в юридичному бізнесі. Зокрема своїм баченням щодо підтримки та стратегії повернення ветеранів до роботи в цивільному житті поділилися співзасновниця правозахисного центру "Принцип" Любов Галан і засновник юридичної компанії "Міллер", співзасновник центру "Принцип", ветеран війни Масі Найєм. Відкриваючи сесію Масі Найєм наголосив, що ветеранська політика в корпоративному секторі повинна мати системний характер і базуватися на*

чітких стандартах, які дозволяють створювати прозорі та справедливі умови для всіх учасників процесу, а інтеграція ветеранів у юридичний бізнес не може бути шаблонною і потребує врахування індивідуальних обставин кожного співробітника. Текст: <https://pravo.ua/iurbiznes-u-fokusi-zmin-veteranski-polityky-upravlinski-stratehii-ta-novi-instrumenty-prosuvannia-na-pls-2025/>

15. **Як юридично підтвердити родинні відносини: роз'яснення Мін'юсту** [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2025. – 4 груд. – Електрон. дані. За інформацією Міністерства юстиції України, родинні відносини між людьми створюють низку юридичних наслідків: право на спадщину, право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, отримання одноразової грошової допомоги членами родини загиблого військовослужбовця тощо. Проаналізовано правові механізми підтвердження родинних відносин в Україні у випадках відсутності чи втрати документів актів цивільного стану. Розглянуто порядок встановлення факту спорідненості в окремому судовому провадженні, вимоги до доказів (офіційні документи, архівні дані, альтернативні підтверджувальні матеріали) та межі компетенції суду. Підкреслено значення цієї процедури для забезпечення реалізації спадкових, соціальних і сімейних прав громадян, особливо в умовах воєнних втрат і неможливості відновлення документів адміністративним шляхом. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/yak-yuridichno-pidtvverditi-rodinni-vidnosini-rozyasnennya-minyustu.html>

**Підготовлено Відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого
Відповідальний за випуск Н. Я. Зайченко
29 грудня 2025 р.**